

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ДЛЯ ЗДОБУВАЧІВ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ: ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ

Камардіна Ю.В.

кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри права та
публічного адміністрування

Маріупольського державного університету

м. Маріуполь, Україна

Відповідно до вимог і логікою розвитку сучасного освітнього процесу в контексті затвердження Стандартів вищої освіти України першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня за спеціальністю 081 «Право» [1;2] (далі – Стандарт вищої освіти), перед професорсько-викладацьким складом ВНЗ України постала проблема освоєння, застосування на практиці інноваційних технологій і методів навчання у сфері права, так як перехід на спеціальні (фахові) та освітні стандарти нового покоління, засновані на використанні компетентнісного підходу, вимагають якісно іншої організації навчального процесу, що відповідає за своїми цілями і повноті завдань сучасним вимогам, що пред'являються до процесу підготовки здобувачів юридичної освіти.

Відповідно до Стандартів вищої освіти, випускник ВНЗ повинен оволодіти загальними та спеціальними (фаховими) компетентностями. Аналіз наукових досліджень дозволяє визначити суть компетентнісного підходу до формування як загальних, так і спеціальних (фахових) компетентностей випускників ВНЗ, який полягає в тому, що він дозволяє виявити їх роль як окремих компонентів системи у розвитку особистості як системного цілого. Компетентнісний підхід до формування компетенцій студентів ВНЗ передбачає дослідження об'єкта освітнього процесу як складної системи, а саме: визначення його індивідуальних характеристик і особливостей сприймання

зовнішнього середовища; побудова взаємодії з ним на основі оцінки його індивідуальних якостей, і, навпаки, оцінка індивідуальних якостей через його характеристику як цілісності [3, с.549].

Формування загальних та спеціальних (фахових) компетентностей у студентів ВНЗ є частиною освітніх результатів, які визначені стандартами вищої освіти України. «Схему, яка передбачає підготовку спеціаліста через утворення в нього моделі компетенцій, можна вважати ідеальною, якщо в процесі її практичної реалізації, коли більшість компетенцій формується групою дисциплін, стане можливим приділити настільки належну увагу, що в результаті навчання випускник отримує саме систему компетенцій, а не їх набір» [4].

Прийняті Стандарти вищої освіти зумовлюють розроблення принципово нових теоретичних, методологічних та організаційних засад удосконалення освітнього процесу педагогічними працівниками. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня [1; 2] намітив конкретний напрям модернізації профілю за юридичною спеціальністю, визначивши головне завдання - оновлення змісту освіти шляхом посилення його практичної спрямованості, що реалізується в рамках так званого компетентнісного підходу.

Оптимальний шлях формування компетентностей у студентів ВНЗ полягає в поєднанні традиційного підходу, виробленого історією вітчизняної вищої освіти, і інноваційного підходу, який спирається на експериментальні методики провідних вітчизняних викладачів і сучасний зарубіжний досвід. Сучасні освітні технології повинні базуватися на чітко сформульованих результатах навчання в компетентнісному форматі, практико-орієнтовному підході і використанні активних та інтерактивних методів навчання.

Сучасні підходи до організації навчального процесу повинні бути спрямовані на формування компетентностей, необхідних для розуміння природи і функцій права, змісту теоретичних засад (доктрин), принципів і основних юридичних інститутів, застосування права, а також меж юридичного

регулювання різних суспільних відносин. Здобувачі юридичної освіти повинні бути готові до захисту прав людини та основоположних свобод, утвердження верховенства права, будучи відданими принципам людської та професійної гідності, справедливості, рівності, неупередженості, незалежності, співпереживання та дотримання високих етичних стандартів. Як справедливо зазначає Б.В. Деревянко «в процесі здійснення освітньої діяльності відбувається передача знань, вмінь та навичок» [5].

Що стосується освітнього процесу, то компетентнісний підхід передбачає використання активних та інтерактивних форм навчання в процесі проведення лекційних і практичних занять, які будуть сприяти формуванню юридичної мислення і відповідного юридичного світогляду. Запроваджені стандарти вищої юридичної освіти, закликають до активізації діяльності викладачів ВНЗ щодо застосування власних інтерактивних форм проведення занять із застосуванням різних технологій навчання. Взаємодія викладача і студента починається вже на лекції. Призначення лекції - формування основи для подальшої самостійної роботи над проблемою; це - спосіб активізації розумової діяльності студента, засіб розвитку всіх видів пам'яті: слухової, зорової, емоційної і навіть механічної. Активність методики полягає в ступені зацікавленості студентів, в їх залученні до процесу навчання. Теоретичні знання потрібно не просто транслиувати аудиторії, а шукати форми і методи подачі матеріалу, адекватні існуючим в молодіжному середовищі світосприйняттям, що в свою чергу сприятиме ефективному освоєнню пропонованого навчального матеріалу.

Активне навчання в найбільш вираженому варіанті реалізується на семінарських заняттях, що дозволяє розвивати: навички самостійної роботи з літературою (для студентів юридичної спеціальності це робота і з нормативно-правовою базою); навички аналізу; вміння реально оцінювати конкретні життєві ситуації, з якими доводиться стикатися юристу в практичній діяльності; зворотний зв'язок викладача зі студентами; творче, професійне мислення; мова студентів. За родом своєї діяльності юристу доведеться вирішувати питання, спираючись на закони, йому необхідно роз'яснювати і пояснювати, доводити і

переконувати. Головна зброя юриста - мова, вміння здійснювати комунікацію в формі юридичних понять, положень, ситуацій.

Тобто для опанування нових навичок з'явиться потреба у використанні тих форм і методів подачі матеріалу, які активізують творчий потенціал самого студента, на вміння вироблення їм самостійних рішень, а коли необхідно, вміння брати участь у виробленні колективного рішення. Як слушно зазначає В.В. Кадала, одним із таких шляхів є наближення практичних ситуацій до майбутніх юристів та їх занурення у навчальний процес в такій формі. Особливо корисними для майбутніх юристів є проведення імітаційних судових засідань. Саме такі заходи дозволяють поглибити та закріпити серед студентів-юристів теоретичні знання, сприяють виробленню правничих навичок і вмінь, необхідних для практики права в судових і позасудових процесах, а також осмисленню соціальної ролі у судових і позасудових процесах, здобутті стимулів для професійного росту [6, с.114].

Іншими словами, перед сучасним викладачем вузу стоїть завдання авторського креативного здійснення синтезу освітньої традиції, що склалася в Україні, заснованої на освоєнні фундаментальних теоретичних знань, з сучасними європейськими освітніми технологіями, спрямованими на прискорене освоєння конкретних умінь і навичок. Відповідно до цього, формується якість підготовки - система складових, куди входять: оволодіння науковими знаннями, навичками і вміннями, що лежать в основі загальних і спеціальних (фахових) компетентностей; формування професійного досвіду в навчальному процесі; виховання особистості фахівця і засобами досліджуваної дисципліни, і творчим потенціалом викладача.

Таким чином, компетентнісний підхід, закладений в Стандарті вищої освіти, сприяє формуванню гнучкості і варіативності вищої освіти, але в той же час перехід до нього може бути лише поступовий і зважений. Крім того, ВНЗ і його професорсько-викладацький склад повинні створити різні передумови об'єктивного і суб'єктивного характеру для реалізації компетентнісного підходу, що в свою чергу дозволить перейти від орієнтації юридичної освіти на

відтворення знань випускників, до їх застосування в різних сферах професійної юридичної діяльності.

Література:

1. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.12.2018 р. №1379. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/081-pravo-bakalavr.pdf> (дата звернення 02.09.2020)
2. Про затвердження стандарту вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» для другого (магістерсько20) рівня вищої освіти: Наказ Міністерства освіти і науки України від 17.08.2020 р. №1053. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vyshcha/standarty/2020/08/081-pravo-magistr.pdf> (дата звернення 02.09.2020)
3. Сарновська Н.І. Проблеми формування загальних та професійних компетенцій студентів у навчально-професійній діяльності. *Молодий вчений*. 2017. № 10 (50). С. 538-542.
4. Тормасин С.В., Пучков Н.П. Организационно-методические проблемы интеграции компетенций. URL: <http://vernadsky.tstu.ru/ru/vjpusk/2012/vjpusk-01.php> (дата звернення 02.09.2020)
5. Деревянко Б. В. Правове регулювання господарської діяльності навчальних закладів: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.04/ Донецький юридичний ін-т МВС України, Донецький національний ун-т МОН України. Донецьк, 2014. 504с.
6. Кадала В.В. Проблеми та перспективи юридичної освіти у XXI столітті. *Вища юридична освіта: історичний досвід та перспективи розвитку*: матеріали регіонального круглого столу (в авторській редакції), 22 лютого 2018 року м. Маріуполь: Донецький юридичний інститут МВС України, 2018. С. 112– 115.

European University Viadrina
Frankfurt (Oder)

SCIENTIFIC
AND PEDAGOGIC
INTERNSHIP

MODERN APPROACHES
TO THE ORGANIZATION
OF THE EDUCATIONAL
PROCESS FOR
LAW STUDENTS

AUGUST 24 – OCTOBER 2, 2020
(FRANKFURT AN DER ODER,
Federal Republic of Germany)

European University Viadrina Frankfurt (Oder)

Scientific and pedagogic internship

**MODERN APPROACHES TO THE
ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL
PROCESS FOR LAW STUDENTS**

August 24 – October 2, 2020

**Frankfurt an der Oder,
Federal Republic of Germany
2020**

Scientific and pedagogic internship «Modern approaches to the organization of the educational process for law students» : Internship proceedings, August 24 – October 2, 2020. Frankfurt an der Oder : Izdevniecība "Baltija Publishing", 2020. 284 pages.

Each author is responsible for content and formation of his/her materials.

The reference is mandatory in case of republishing or citation.

CONTENTS

Acquisition of higher legal education in the conditions of COVID-19: realities of today Artemenko O. V.	10
Застосування методів спонукання до досягнення вершин професійної майстерності в навчанні юристів Ахтирська Н. М.	14
Шляхи підвищення якості юридичної освіти в Україні в умовах державотворення Білокінь Р. М.	18
Деякі аспекти підготовки фахівців права в університетах європейського простору вищої освіти на прикладі Франції Бондар Н. А.	22
Шляхи удосконалення підготовки кваліфікованих правників в Україні Бондаренко О. О.	27
Проблемні питання реформування системи вищої юридичної освіти в Україні Бровко Н. І.	29
Удосконалення змісту навчальних програм юридичних дисциплін (на прикладі юридичної деонтології) Булкат М. С.	32
Окремі аспекти підготовки фахівців з юридичною освітою у сфері протидії медіа-тероризму Варенья Н. М.	35
Інструменти прищеплення практичних навичок та теорії в процесі навчання студентів-правників старших курсів Верголяс О. О.	38
Підготовка кадрів для органів дізнання в системі відомчої вищої юридичної освіти в Україні Волобуєв А. Ф.	40
Проблемні питання розвитку курсів кримінально-процесуального циклу у аспекті дії стандарту другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» Гловюк І. В.	44

Моделі поліцейської освіти у сучасній Європі Голенко Н. М.....	48
Актуальні питання організації навчального процесу для здобувачів юридичної освіти в умовах сьогодення Головащук А. П.	52
Теоретичні і практичні аспекти використання порівняльно-правового методу при викладанні міжнародного приватного права Голубєва В. О.	54
Впровадження магістерського стандарту юридичної освіти: особливості, новації, виклики Городецька І. А.	58
Освітнє право в системі права України Давидова Н. О.	62
Щодо доцільності запровадження посади освітнього Омбудсмена в закладах вищої освіти Денисенко К. В.	67
Реформування та модернізація вищої освіти в Україні до європейського освітнього простору Денисяк Н. М.	69
Система юридичної підготовки фахівців в Україні Єрмоленко-Князева Л. С.	73
Про деякі аспекти викладання навчальної дисципліни «Державне (конституційне) право зарубіжних країн» у дистанційному форматі Закоморна К. О.	75
Оновлення підходів до підготовки майбутніх фахівців у галузі інформаційного права Заярний О. А.	79
Особливості формування спеціальних компетентностей юриста в Академії Державної пенітенціарної служби Звенигородський О. М.	83
Особливості формування професійних компетенцій майбутніх співробітників пенітенціарної системи України Зливко С. В., Сикал М. М.	86
Стан реформування юридичної освіти: проблеми та перспективи Івасин О. Р.	90

Окремі аспекти запровадження нового стандарту вищої юридичної освіти в Україні Ільченко Г. О.	93
Перспективи української освіти в європейському освітянському просторі Калініченко О. Ф.	95
Training in Ukraine of aspirants of the third (educational and scientific) level of higher education in the specialty «Law»: formation of skills and abilities of organization of scientific research Kaliuzhna S. V.	99
Компетентнісний підхід до організації навчального процесу для здобувачів юридичної освіти: проблеми і перспективи Камардіна Ю. В.	103
Формування професійних цінностей студентів в системі сучасної юридичної освіти Кметик-Подубінська Х. І.	107
Підготовка спеціалістів у галузі юриспруденції в Україні: сучасний стан, проблематика та шляхи вдосконалення Ковалевська Є. В.	111
Проблеми забезпечення якісної підготовки юристів в умовах пандемії Коваль А. А.	115
Деякі питання вищої юридичної освіти в Україні Ковальова С. С.	118
Особливості екологізації вищої юридичної освіти в сучасних умовах Ковейно Ю. В.	122
Науково-педагогічне стажування як посібник при здобутті вченого звання «Доктор філософії в галузі право» Козачок І. В.	126
Формування у здобувачів юридичної освіти необхідних для юридичної практики професійних цінностей, умінь і навичок як обов'язкова складова освітнього процесу Коломієць П. В.	129
«Talking law movies»: a clinic method of teaching law and a case of interactive legal education Kolomiyets-Ludwig E. P.	133